

Chorváti sa vracajú k svojej fašistickej minulosti. Ich nenávisť voči Srbom zatienila aj Koronakrízu

- CZ24 News | 7. července 2020

CHORVÁTSKO: Prívrženci fašistického chorvátskeho štátu môžu rozhodnúť o podobe novej vlády v Chorvátsku. No ani umiernení pravičiari premiéra Plenkoviča často nie sú až takí umiernení.

„Súdia ma, pretože milujem svoje vlastné a pretože som chránil, čo je pre mňa drahé.“

Text populárnej chorvátskej piesne znie na prvý pohľad ako lúbostné vyznanie.

V skutočnosti je to ale pocta odsúdenému (a neskôr prepustenému) chorvátskemu generálovi Antemu Gotovinu, ktorý sa preslávil počas vojny v Juhoslávii.

Na svedomí má mať životy nespočetného množstva Srbov, no chorvátski nacionalisti ho dodnes považujú za hrdinu.

Autorom piesne pre Gotovinu je jeden z najznámejších chorvátskych folkových spevákov, ale dnes už aj politický líder Miroslav Škoro.

Najpopulárnejšiu verziu piesne nahral s kapelu Thompson, ktorá sa otvorene hlási k chorvátskej fašistickej minulosti.

Práve folková hviezda Škoro môže teraz rozhodnúť, ako bude vyzeráť nová vláda v Chorvátsku po nedeľňajších voľbách.

Do chorvátskej politiky sa tak opäť vracia niečo, čo z nej od vstupu do Európskej únie v roku 2013 takmer vymizlo: návrat do temných čias krvavej vojny v Juhoslávii a s tým spojená nenávisť voči Srbom.

„Chorvátsko je z vonku vnímané ako pekná malá jadranská krajina bez vážnejších vnútorných problémov,“ hovorí pre Aktuality.sk Antonija Petričušić, docentka sociológie na Univerzite v Záhrebe.

„Ale náš demokratický systém má ďaleko od toho, aby bol konsolidovaný, a ohrozuje ho krajná pravica,“ vysvetľuje.

(Vraj) nie sú extrémisti, ale...

Škoro svoje Hnutie domovina (HDMŠ) založil len pred pol rokom po tom, ako sa koncom minulého roka zviditeľnil v prezidentských voľbách.

No dnes má našliapnuté na to, aby sa jeho strana stala treťou najväčšou v chorvátskom parlamente a tým pádom aj akýmsi jazýčkom na váhach.

Favoritom volieb je opäť vládna pravicová Chorvátska demokratická aliancia (HDZ) premiéra Andreja Plevkoviča.

Ale bez koalícieho partnera sa po voľbách nezaobíde. Práve Škorovi nacionalisti by mohli byť jeho novým partnerom.

Čo je vlastne Škoro zač? Sám sa označuje za „patriota“. No v nedávnych prezidentských voľbách ho verejne podporovali aj tí najväčší chorvátski extrémisti. Aj vďaka nim sa takmer dostal do druhého kola.

„Je to krajne pravicový populista. Tvrdí, že elitami pohŕda. Ale sám medzi ne patrí,“ hovorí chorvátska sociologička Petričušič.

Škorovo hnutie volí podobnú taktiku ako iné extrémistické a populistické strany inde v Európe. Teda tu a tam sa nejaký z jeho členov objaví na extrémistickom koncerte, inokedy zase akoby náhodou vypustí na sociálnych sieťach extrémistický výrok.

Ale potom príde oficiálna reakcia strany, ktorá formálne odmietne byť spájaná s krajnou pravice.

No v skutočnosti ide len o taktiku: nepohnevať si krajne pravicových priaznivcov, ale zároveň neodstrašiť umiernených Chorvátov.

Chuligáni a Ustašovci

To bol aj prípad kauzy okolo škôlky na predmestí Záhrebu. Tento mesiac na ňu chorvátski extrémisti nastriekali nápis „Srbský rodinný strom“ odkazujúci na slogan chorvátskych extrémistov „Srbe na vrbe“ (v preklade Srbov /vešať/ na vrby).

V rovnakom čase chorvátski futbaloví chuligáni šírili na sociálnych sieťach transparent s nápisom „J...ť srbské ženy a deti“.

Keď sa novinári členov Škorovho hnutia pýtali na reakciu, opäť pripomínala klasickú šablónu.

Transparent označili za „nechutný“, no ani tentoraz sa to nezaobišlo bez povestného „ale“.

„Nevidím ho ako protisrbský,“ reagoval člen hnutia a bývalý kontroverzný minister kultúry Zlatko Hasanbegovič.

Mimochodom, v našich zemepisných šírkach sa Hasanbegovič preslávil návrhom na premenovanie Masarykovej ulice v Záhrebe.

Československého prezidenta totiž považuje za „fanúšika Srbov“. Je mu jedno, či má Masaryk ulicu v Prahe alebo Belehrade, ale „nemal by ju mať v Záhrebe“.

Vukovar: Symbol vojny so Srbskom

No pokiaľ ide o extrémizmus, ani vládna strana premiéra Plenkoviča nie je celkom bez viny.

V snahe odobrať extrémistom voličov aj jej predstavitelia často šíria protisrbské nálady a vyjadrujú sympatie k chorvátskemu vojnovému štátu pod vedením fašistických Ustašovcov.

Je to aj prípad člena HDZ a zároveň ministra pre vojnových veteránov Toma Medveda.

V apríli chorvátsky prezident Zoran Milanović navrhol odstránenie ustašovskej plakety s nápisom „Za dom spremni!“ (v prekl. Za vlasť – pripravený!), ktorý sa dá pripodobniť heslu Na stráž, používanom počas slovenského štátu.

Minister Medved prezidentov nápad označil za „urážku“ chorvátskych vojakov bojujúcich počas druhej svetovej vojny.

No prejavy nacionalizmu u politikov vládnej strany nesiahajú len do minulosti. Na kandidátke HDZ je aj Stevo Culej, jeden z lídrov hnutia za odstránenie srbskej ciriliky v etnicky zmiešanom chorvátskom meste Vukovar, ktoré počas vojny v Juhoslávii Srbi zrovnali so zemou a dnes patrí Chorvátom.

V bývalej Juhoslávii ťažko nájsť väčší symbol napätia medzi Srbmi a Chorvátmi ako práve Vukovar.

Donedávna bol v premiérovej strane HDZ aj starosta Vukovaru Ivan Penava, takisto odporca toho, aby mala srbská menšina v meste nápisy v rodnej reči.

V máji však prestúpil ku Škorovým extrémistom a kandiduje za nich aj vo voľbách.

Volby nevyriešia napätie so Srbmi

A čo samotný „umiernený“ premiér Plenkovič? Ak o Škorovcoch platí, že chcú osloviť aj umiernených, premiérova strana to zase skúša s naklonením si nacionalistov. A opäť je témou etnicky rozdelený Vukovar.

Srbská otázka vo Vukovare sa podľa Plenkoviča vyrieši aj sama – pri najbližšom sčítaní obyvateľstva premiér počíta s tým, že Srbi tam už skrátka budú tvoriť menej ako 30 percent obyvateľstva.

Inými slovami, Srbi vo Vukovare pomaly vymierajú a nebudú mať oficiálny nárok na ochranu kultúry a jazyka, ani na povinné značky v cirilike.

Chorvátske voľby nebudú len o Srboch, ale aj o zvládaní koronakrízy, ktorá v krajine opäť udiera.

Počet prípadov tam v uplynulých dňoch zase rapídne rastie a premiér údajne aj preto dal vypísať voľby v čo najskoršom termíne. Teda kým vírus opäť neudrie.

No možno aj preto slúži chorvátskym politikom šírenie protisrbských nálad ako vhodná príležitosť odvrátiť pozornosť od skutočných problémov krajiny.

„Podobné kroky vládnych politikov sú odsúdené na udržanie etnického napätia aj v nasledujúcich rokoch. A to bez ohľadu na výsledky týchto volieb,“ napísal pre Balkan Insight chorvátsky historik Nikola Vukobratovič.

Pavol Štrba